

Nr 184

Av herr Sundelin m. fl., angående program för de tre närmaste budgetårens statliga ordinarie vägbyggnadsarbeten.

(Lika lydande med motion nr 144 i Första kammaren)

För väg- och vattenbyggnadsverkets vägbyggnadsverksamhet under år 1962 anvisade riksdagen 380 mkr., ett belopp som med 100 mkr. understeg det av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen äskade beloppet. Även om beredskapsmedel i viss utsträckning kommit till användning inom vägbyggandet, har självfallet reduceringen av det ordinarie anslaget fått besvärande konsekvenser för både vägplaneringen och vägbyggandet.

Det är därför med tillfredsställelse det nu kan konstateras, att departementschefen i så måtto ansett sig böra tillmötesgå väg- och vattenbyggnadsstyrelsens för år 1963 gjorda äskanden som departementschefen tillstyrkt en höjning av anslaget med 60 mkr. Om hänsyn jämväl tas till föreslagna ökningarna för gatubyggnader och underhåll, skulle vägväsendet för år 1963 erhålla en anslagsförstärkning med 140 mkr., en förstärkning som måste anses i hög grad motiverad av föreliggande behov.

I motioner till 1961 års riksdag av representanter för samtliga demokratiska partier — nr 138 i första och 167 i andra kammaren — analyserades olika problem sammanhängande med den fortsatta upprustningen och moderniseringen av vårt lands vägnät. Motionärerna erinrade bl. a. om att vägstandarden i stor utsträckning var bristfällig beträffande såväl beläggning som bärighet. Motionärerna påminde vidare om att den europeiska transportministerkonferensen utan reservation från svensk sida rekommenderat tio tons axeltryck men att det normerade axeltrycket för hälften av det svenska vägnätet var sex ton och för den andra hälften nyligen höjts till allenast åtta ton. För näringslivets transportbehov och transportkostnader finge detta otillfredsställande konsekvenser.

Det vore enligt motionärernas mening angeläget, att vägnätet upprustades i den takt som vägplanen angav. En sådan upprustning betingades såväl av den snabbt växande absoluta trafikbelastningen som av de strukturförändringar som skett och alltjämt skedde inom folkhushållet genom fortgående industrialisering och fortsatt tillväxt av befolkningen i städer och tätorter. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens anslagsäskande hade gått ut på att följa vägplanen med den ettåriga eftersläpning som blivit en följd av riksdagens tidigare beslut. Flerårsplanerna för perioden 1961—1965 hade upprättats med tanke härpå. Den nedskärning till 380 mkr. som föreslagits av departementschefen för budgetåret 1961/62 medförde att riksvägarna för

1962 års verksamhet skulle få ett minskat anslag med 55 mkr. och länsvägarna med 40 mkr. i förhållande till styrelsens förslag. Reduceringen vore så betydande, att stora risker förelåg för att erforderliga nysträckningar icke kunde genomföras. Arbetena torde därför delvis få inriktas på punktvisa förbättringar, som ej gav den på lång sikt nödvändiga standarden.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har i sina petita för nästa budgetår ånyo understrukt frågan om vägföretagens rationella bedrivande och framhållit att de stora differenserna mellan i flerårsplanen upptagna belopp samt beviljade ordinarie anslag medfört avsevärda rubbningar. Omfattande omfördelningar av anslagen hade måst företagas mellan olika län. Planmässigheten i vägbyggnadsverksamheten hade härigenom icke kunnat åstadkommas, och de ekonomiska vinster som en rationellt bedriven verksamhet medförde hade icke kunnat tillvaratas i full utsträckning. Det framstod därför som »i hög grad angeläget» att kunna bedriva de ordinarie arbetena efter en plan, som lämnade uppgifter om de kommande årens medeltilldelning.

För att åstadkomma sådan planmässighet och samordning vore det — framhöll styrelsen vidare — nödvändigt att ha tillgång till ordinarie medel av viss storleksordning samt att ha kännedom om anslagens storlek under den period planeringsarbetet avsåg. De konjunkturpolitiska aspekter som måste läggas på väginvesteringarna borde tillgodoses på sådant sätt, att anvisningen av ordinarie medel gjordes på längre sikt än ett år och att anpassningen till konjunkturläget skedde via beredskapsanslag. Vid revidering av flerårsplanerna kunde hänsyn tas till de eventuellt inträdda avsevärda stegringar av väginvesteringarna som kunde bli en följd av perioder av hög arbetslöshet. Härigenom skulle en »rullande planering» åstadkommas vid vilken utfallet av beredskapsarbeten beaktades samtidigt som den eftersträfvade utjämningen på längre sikt erhöles.

I överensstämmelse med den här återgivna tanken har styrelsen föreslagit att en ny *investeringsserie* skulle väljas för de ordinarie arbetena. Till grund för denna serie har styrelsen lagt de anslag som faktiskt anvisats för de ordinarie arbetena föregående år med en årlig uppräknings av 60 mkr. under budgetåren 1962/63—1964/65. Den nya serien innebar emellertid icke enligt styrelsens mening att vägplanen fördenskull frångicks. Såväl de ordinarie som de med beredskapsmedel finansierade arbetena borde inriktas på att följa denna plan.

Det må i anslutning härtill erinras om att vägplanens investeringsprogram angav ökningarna med 100 mkr. per år efter år 1962. För år 1965 redovisar vägplanen 870 mkr., med ettårig eftersläpning 770 mkr. Oavsett vilka av dessa båda belopp som tas till utgångspunkt för en jämförelse, är differensen i förhållande till den faktiska situationen så stor, att man knappast kan undvika betydande eftersläpningar även med beredskapsarbeten i stor omfattning. Det försprång i förhållande till vägplanen som på grund av beredskapsarbetena under åren 1959—1961 föreligger i pengar räknat kan alltså snabbt förväntas bli reducerat och inom relativt kort tid förbytas i

en eftersläpning. Detta förhållande understryker ytterligare betydelsen av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens krav på planmässighet i anslagstilldelningen. Först därigenom kan nämligen tilldelade medel ge full avkastning i effektivt vägbyggande.

I nyss berörda motioner vid föregående års riksdag underströks också planmässigheten i vägbyggandet. Motionärerna erinrade bland annat om att statsutskottet under en följd av år betonat nödvändigheten av en plan för de fortsatta väginvesteringarna och i sitt utlåtande nr 6 till 1959 års riksdag funnit det mycket tillfredsställande, att vägplanen framlagts. Utskottet hade också ansett, att planen vore väl ägnad att läggas till grund för den fortsatta utbyggnaden och upprustningen av vägnätet. Även om statsutskottet samtidigt förklarat att det principiella godtagandet av vägplanen icke innebar ett ställningstagande till det i vägplanen framlagda investeringsprogrammet för »hela» perioden eller ens »under tioårsperioden 1958—1967» hade utskottet dock hänvisat till sitt uttalande till 1958 års A-riksdag om behovet av en fastställd plan för de fortsatta väginvesteringarna.

Departementschefen har emellertid nu i statsverkspropositionen förklarat sig icke kunna biträda väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag om ett flerårigt investeringsprogram. Han har därvid anslutit sig till riksdagens uttalande vid frågans behandling förra året, nämligen att statsmakterna »icke kunde frånhända sig möjligheterna att ta hänsyn till samhällsekonomiens och arbetsmarknadsläget framtida utveckling».

Mot detta riksdagens uttalande bör ställas de av motionärerna återgivna tidigare uttalandena från riksdagens sida i samma ämne. Det bör också enligt vår mening beaktas, att frågan delvis kommit i ett annat läge genom den av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen nu föreslagna uppläggningsplaneringsarbetet med en bestämd, på lägre nivå liggande investeringsserie för de ordinarie anslagen och med en av den växlande konjunktursituationen varierande tilldelning av beredskapsmedel. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har härigenom åstadkommit en förnuftig avvägning mellan å ena sidan önskemålet om en fastställd planeringsmetodik och å den andra konjunkturpolitiska hänsynstaganden.

Underlag måste alltså sägas föreligga för ett uttalande från riksdagens sida om en målsättning för väginvesteringarna enligt den av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen framlagda investeringsserien för de tre närmaste budgetårens statliga vägbyggnadsarbeten. Även om ett sådant uttalande givetvis icke under *alla* förhållanden kan bli bindande för kommande år, är det för väg- och vattenbyggnadsstyrelsens planmässiga arbete av väsentlig betydelse, att statsmakterna på angivet sätt genom att godtaga investeringsserien fastställer en undre gräns för den erforderliga upprustningen av det svenska vägnätet för framförliggande treårsperiod.

Med åberopande av vad ovan anförts får vi hemställa,

att riksdagen vid behandlingen av förevarande anslag till byggande av vägar och broar måtte uttala sin anslutning till att den investeringsserie som föreslagits av väg- och vatten-

byggnadsstyrelsen lägges till grund som ett minimiprogram för de tre närmaste budgetårens statliga ordinarie vägbyggnadsarbeten.

Stockholm den 23 januari 1962

B. Sundelin

Harald Kärlander

Robert Johansson

Elias Jönsson

i Ingemarsgården

Rolf Eliasson

Einar Asp